

K obchodu s cukrem z Ukrajiny

ON SUGAR TRADE FROM UKRAINE

Pokud jde o obchodní bilanci v komoditě cukr mezi Ukrajinou a Evropskou unií (Českem) lze jen zopakovat, že před započítáním válečného konfliktu byla oboustranně nevýznamná. Důvodem byla jednak celně tarifní opatření na straně EU a jednak i tradiční obchodní vazby Ukrajiny v této komoditě. Faktem je, že po zavedení dnes již ukončených bezcelních dovozních mechanismů ATM, zahrnujících komoditu cukr, se cukr zajímavou položkou stal. V tab. I. lze v hospodářských letech 2022/2023 a 2023/2024 vidět enormní nárůst objemu dovozů cukru do ČR či EU. Po ukončení režimu ATM, kdy nejprve bylo možno dovážet bez omezení, došlo ke kompromisnímu stanovení cílových množství prahových hodnot, kdy do EU mohlo být v hospodářském roce dovezeno maximální množství 262 tis. t cukru. Po 5. 6. 2025, kdy byl ukončen režim ATM pro bezcelní dovozy cukru z Ukrajiny, došlo zcela v souladu s dříve uzavřenými smluvními ujednáními s Ukrajinou k návratu k původním celně tarifním opatřením a pro bezcelní dovozy z teritoria Ukrajiny začala opět platit roční množství kvóta 20 070 kg.

Evropská komise mezitím předložila svůj návrh na revizi dohody o přidružení mezi EU a Ukrajinou, která obsahuje, pro cukrovarnický průmysl neodůvodněný, zcela bezprecedentní nárůst tarifně celní kvóty na bezcelní dovozy cukru. Nárůst z 20,07 tis. t na **pětinásobek, tj. 100 tis. t**. A to přesto, že i Evropská komise uznává cukr jako citlivou komoditu. Je až s podivem, že u ostatních komodit byly navrhované změny významně menšího rozsahu. Na první pohled se může zdát, že bezcelní dovoz 100 tis. t cukru do celé Evropské unie je marginální

záležitostí. Že tomu tak není, si lze dovodit z aktuálně dostupných skutečností:

1. Bezcelní dovozy z Ukrajiny v letech 2022/2023 a 2023/2024 způsobily destabilizaci trhu s cukrem v České republice a ceny významně poklesly.
2. Z dovezených množství zůstávalo 82–92 % v sedmi státech EU, včetně České republiky.
3. V letech 2022/2023 a 2023/2024 narostl podíl dovozu cukru z Ukrajiny z 21 % na 43 % (v předtím byl prakticky nulový).
4. Destabilizace trhu s cukrem v České republice a pokles ceny cukru byly jednou z hlavních příčin uzavření cukrovaru v Hrušovanech nad Jeřiškou provozovaného společností Moravskoslezské cukrovary, s.r.o., v roce 2025.
5. V celé Evropské unii byly v důsledku situace na evropském trhu uzavřeny další čtyři cukrovary.

Vzhledem k tomu, že revize dohody o přidružení mezi EU a Ukrajinou se blíží k závěrečným fázím, je dobré si připomenout aktuální stav. Návrh revize má podporu drtivé většiny členských států a je připraven k přijetí. Proti zůstávají jen Maďarsko a Polsko. K textu nebyly předloženy žádné pozměňovací návrhy, včetně kontroverzního ustanovení o celních kvótách „7/12“ pro poslední měsíce roku 2025. Hlasování o návrhu bylo naplánováno na 24. 9. (technické přijetí) a následně 29. 9. (politické přijetí). Vyjdeme-li z aktuálního harmonogramu přijetí, lze dovodit, že nová dohoda by mohla vstoupit v platnost na konci října či v listopadu 2025. Během posledních dvou měsíců letošního roku by tedy bylo k dispozici dalších 58 333 t bezcelního dovozu cukru (tj. 100 000 t za období červenec – prosinec 2025, „7/12“).

Obě evropská profesní sdružení zastupující pěstitele cukrové řepy (CIBE) a výrobce cukru (CEFS) připravila ve snaze docílit alespoň odložení zavedení celních kvót do 1. 1. 2026 dopis Evropské komisi, ve kterém je obsaženo zdůvodnění odkladu a kde jsou i zdůrazněny obavy cukrovarnického průmyslu s ohledem na aktuální situaci na trhu s cukrem v EU. Jde zejména o:

- **Ceny cukru v EU:** ceny cukru v EU dramaticky klesly. Z úrovně nad 850 €·t⁻¹ na konci roku 2023 klesly ceny v červnu 2025 na 536 €·t⁻¹, což je 40% pokles za méně než dva roky. Tento cenový propad přímo souvisí s tlakem na dovoz. Společné výzkumné středisko Komise potvrdilo, že i malé zvýšení dovozu (2–3 %) snižuje ceny cukru v EU o dalších 2–2,5 %. Dopad je již hmatatelný – v roce 2025 bylo uzavřeno pět cukrovarů, čímž se celkový počet uzavřených továren od roku 2017 zvýšil na 20 a počet ztracených pracovních míst přesáhl 4 000, většinou ve venkovských oblastech.
- **Dovozy cukru do EU:** v roce 2025 již do EU vstoupilo téměř 115 tis. t bezcelního ukrajinského cukru, což překračuje celní kvótu 100 tis. t plánovanou na rok 2026. Ustanovení „7/12“ by mohlo do konce roku umožnit dovoz dalších 58 tis. t. Doplnilo

Tab. I. Dovozy cukru do České republiky a do Evropské unie

Rok	Ukrajina*	Svět	Podíl dovozu Ukrajiny (%)	Ukrajina	Svět	Podíl dovozu Ukrajiny (%)
	Dovoz cukru do ČR (t)			Dovoz cukru do EU (t)		
2024/2025	242	49 173	0,005	100 784	345 935	29,13
2023/2024	37 195	86 871	42,82	509 795	953 189	53,48
2022/2023	22 111	105 089	21,38	406 777	986 289	41,24
2021/2022	198	97 075	0,20	40 172	508 644	7,41
2020/2021	0	105 805	0,00	9 404	646 027	1,46
2019/2020	88	127 248	0,07	19 996	761 569	2,63
2018/2019	0	94 532	0,00	35 714	785 032	4,55
2017/2018	0	94 673	0,00	2 452	614 583	0,40
2016/2017	0	91 214	0,00	21 164	1 014 888	2,09
2015/2016	0	118 109	0,00	23 529	956 723	2,46
2014/2015	0	133 695	0,00	19 090	841 185	2,27
2013/2014	2	112 653	0,00	3	948 965	0,00
2012/2013	40	125 673	0,03	330	1 096 698	0,03
2011/2012	0	115 279	0,00	0	1 114 728	0,00
2010/2011	0	79 865	0,00	0	1 201 388	0,00
Celkem				1 189 210	12 775 843	40,34**

Pozn.: * neobsahuje reexporty ukr. cukru z jiných zemí EU, ** vážený průměr včetně množství 58 333 t z Ukrajiny v roce 2024/2025.

Pramen: EK červenec 2025, ČSÚ datová báze: červenec 2025

by to přechodná opatření přijatá v nařízení (EU) 2025/1132 ze dne 3. 6. 2025, pokud jde o celní kvóty pro produkty pocházející z Ukrajiny v roce 2025, které již v období od 6. 6. 2025 do 31. 12. 2025 uděluje „7/12“ z 20 tis. t celní kvóty na cukr. Takové dodatečné objemy by zhoršily již tak neudržitelnou nerovnováhu na trhu v době, která je pro naše odvětví mimořádně obtížná.

– **Kumulativní dopad na trh EU**, kdy v letech 2025/2026 bude způsobilé k dovozu množství více než 1,7 mil. t cukru s nulovým nebo sníženým clem, což představuje více než 12 % spotřeby v EU. Revidovanou dohodu s Ukrajinou nelze vnímat izolovaně. Doplnuje řadu ústupků v rámci širší obchodní politiky EU. V hospodářském roce 2025/2026 dvoustranné celní kvóty spolu s ústupky WTO a EU zpřístupní Ukrajině více než 1,7 mil. t cukru s nulovým a sníženým clem na trhu EU, což představuje více než 12 % spotřeby EU. Trh s cukrem v EU se obchoduje s malou premii oproti světovému trhu. Každý obchodní ústupek týkající se cukru však má potenciál tuto premii snížit. To je neudržitelné, protože světový trh s cukrem je zbytkový dumpingový trh, který se v současnosti obchoduje za pouhých 419 €·t⁻¹ u bílého cukru a 313 €·t⁻¹ u surového cukru, což je hluboko pod výrobními náklady i těch nejefektivnějších světových producentů. Světové ceny v posledních měsících prudce klesly kvůli nadprodukcí v Brazílii a hrozbě dalšího dumpingového vývozu z Indie. A konečně, ústupky EU na trhu s cukrem jsou nespravedlivé a nijak nepodporují evropskou agendu udržitelnosti. Výrobci z EU čelí jedněm z nejvyšších požadavků na udržitelnost, pracovní sílu a životní prostředí na světě, zatímco konkurenti často působí se slabšími standardy a s významnou státní podporou. To vytváří stále nerovnější podmínky a podkopává cíle EU v oblasti klimatu a udržitelnosti.

S ohledem na tyto skutečnosti je požadavek odsunu počátku účinnosti revidovaného znění dohody o přidružení mezi Evropskou unií a Ukrajinou více než odůvodněný a věříme, že i zástupci Česka jej budou na předmětných jednání prosazovat.

Josef Pojer, Českomoravský cukrovarnický spolek